

Békés Pál

ÖRDÖGSZEKÉR

Csikágó

1978. július tizenkettedike volt Szilman Rezső életének legboldogabb napja. Ragyogását meg nem közelítette semmi, ami addig történt és semmi, ami utóbb következett. Szilman Rezső eltátotta kissé a száját. Hang nem jött ki rajta. Szeme fönnakadt a gyönyörűségtől. Szinte nem is látta a masszív íróasztal túloldalán ülő hivatalnokot, aki lesegett fejfel tanulmányozta kérvényét. A koszlott aktakötegekkel kipárnázott iroda kontúrjai felpuhultak, a helyiség lágyan lebbent, mintha egy déltengereken ringatózó luxusjacht félhomályos kajútje volna.

A túloldalt ülő ember papírokba mélyedt, tar feje búbján megcsillant a lámpafény.

Ez az évtized – Szilman Rezsőé – egyébként talán nem is létezett. Magyarázhatatlan új a kalendáriumban: alighogy elült a hatvanas évek lármája, nyomban a nyögvenyelős nyolcvanasok következtek – közte semmi. Langyos lapály, lábvíz és dagonya – más szóval: aranykor. És az ilyen fáradt fényű aranykorokban, melyeket utóbb harsány megvetéssel sújt a főállású múltostorozó, az ilyen lappangón halódó aranykorokban semmihez sem fogható az élet édessége. Ezt Talleyrand herceg, a köpönyegforgatás utolérhetetlen mestere mondta a francia forradalom előtti *ancien régime*-ről, melynek felszámolásában oly nagy érdemeket szerzett. És a nagy túlélőkre érdemes figyelni; tudnak valamit. Igen, édes volt, noha cukrot nem látott, csak szacharint. Ugyanakkor savanykás – zamatát a citrompótló adta. És langyos, olyan, mint a menzatea, melyben még a víz is pót.

És mégis.

– Biztos? – nyögte Szilman Rezső –, egészen biztos? – Kereste a szavakat, megpróbált hangot adni hitetlenkedésének, előre tompítani az óhatatlanul bekövetkező csalódás fájalmát, szinte menekült a rázúduló boldogság elől. A következő kérdés már-már agresszíven bukott ki belőle, mintha felelősségre vonná a szemben ülőt: – Van magának ehhez joga?

A kopszodó hivatalnok elképedt. Azután előredőlt, majdhogynem átbillent az íróasztalon, kis híján a földre söpörte a lámpa tövében szikkadó, félig elfogyasztott parizeres zsömlét, és világosbarna szeme belesötétedett a dühbe.

– Hogy van-e? – azzal rávetette magát az előtte heverő papírokra. – Ha én egyszer azt mondom, hogy kiutalom magának azt a lakást, akkor kiutalom! Érti?!

Szilman elernyed. Tehát igaz. Következésképpen ez itt szemben nem ember, nem a hetedik kerületi tanács lakásügyi előadója, hanem angyal. Álruhája hibátlan, ám tettei megmutatják igaz valóját. Szilman hátradőlt, már amennyire megethette a sánta, talán szántszándékkal kényelmetlenre tervezett ügyfélszéken, és megpróbált örülni. De képtelen volt rá. Még nem jutott el a tudatáig, hogy milyen fordulat állt be az életében, még csak az elmúlt évek ámokfutásának mozzanatai peregtek előtte: mindig ugyanaz. Elsőnek Jánoshalma – ott sütötték el a rajtpisztolyt, hogy megkezdhesse ámokfutását.

Kilökték a teherautóból a deres mezőre. Valaki leadta a Csepel ponyvával fedett platójáról a golyószórót, a hátizsákot, Derdák százados késésben volt, részegen handa-

bandázott és hadart, mint mindig: feladat a műveleti terület oldalirányú őrizete az illetéktelen behatolóktól a váltás érkezéséig – bár ezt is inkább csak sejteni lehetett, mert a rozszant teherautó motorja mindvégig járt, csak a felcsattanó kérdés szűrődött át a zúgáson: – Értve, Szilman honvéd? Világos? – És a Csepelt befalta a köd.

Nem volt világos semmi. Azt sem lehetett tudni, hol a műveleti terület, mi az oldalirány, hát még, hogy ki az illetéktelen behatoló. Szilman néhány tétova lépést tett, valami derengett a savós ködben, alacsony épületféle. Körbejárta az elhagyott ólat, ház nem tartozott hozzá, legalábbis nem találta, magában állt a mezőn, ha ugyan mező volt, ahol kítették, nem messze az úttól, ha ugyan úton hozta a Csepel, és nem toronyiránt, a földeken át. Szilman letelepedett, hogy majd vár, míg eloszlik a köd.

Ledobta a hátizsákot, nekitámasztotta a golyószórót – a porbafingó Derdák nem bírta elviselni, hogy Szilmannak a válláig sem ér, s míg a raj többi tagjának csak géppisztolyokat osztott, neki a tízkilós DP-golyószórót lökte oda, az istenverte golyszit, plusz a két dobtár. – Maga olyan colos, Szilman, ezzel még jobban kitűnhet! – Aztán a golyszival futhatott a gyakorlatokon, és kúszhatott-mászhatott a laktanyaudvar akadálypályáján. – Gyorsabban, Szilman, maga fontos ember, a golyszit ki kell érdemelni, szedje a lábát, bajszoska! – Másnapra Szilman leborotválta kamaszkora óta ajnározott fekete bajszát, melyet a hadsereg nem tiltott, csak korlátok közé szorított; a szabályzat szerint két vége nem konyulhatott a száj vonala alá. Ám ez sem segített rajta, Derdák azzal fogadta: – A bajsza volt magán az egyetlen, ami férfitra emlékeztet, Szilman! Na de ha már levágta, legalább megkönnyebbült, szedje a lábát, pucérfejű!

A köd nem oszlott, viszont egyre hűlt; folyós, világnagy szivacs, megszívta magát hideg, koszos vízzel, és bekúszott a ruha alá. Néhány óra múlva Szilman tett egy kört, eltévedt, alig talált vissza a düledező ólhoz, a hátizsákhoz, a golyszíhoz. Berúgta a deszkaajtót, odabent régen kolbásszá lényegült hajdani disznók öröksége: hideg trágyaszag – nem, itt nem lehet aludni. Este lett, éjszaka, néha zúgás hallatszott a tejködben, olyankor felpattant, figyelt, hátha jön a váltás, hozzák a teherautón a következő áldozatot, vagy éppen a gyakorlatozó tankok tartanak erre. Akkor legalább megtudja, hol az az istenverte műveleti terület – ha ugyan a tankban ülőknek van róla sejtelmük, merre járnak. Visszatorpant – ugyan hogy vennék észre a szűk kémlelőnyíláson? Még legázolják. Szilman várt, majdcsak történik valami, de nem történt. Háromszor is szétszedte és összerakta a golyszit – a Vörös Hadsereg saját tervezésű fegyvere unottan engedelmeskedett az unott kirakójátéknak, még a závarzatvastagítvány is rögtön megtalálta a helyét. A második éjszaka nem bírta tovább, lefeküdt az ól tövében, majd arra ébredt, hogy vacog. Mégis bement a trágyaszagba – csak megszokja az ember. Reggel megette az utolsó kockasajtót, újabb köröket tett az ól körül, várta a zúgást, most majd elébe megy, bármilyen veszélyes, de hiába, csönd volt, azután még egy éjszaka az ólban, és mire fölébredt, híg trágyalé csöpögött a hajáról. Akkor lett végleg elege. Nyilván rég befejeződött a hadgyakorlat, nyilván ottfelejtették. Ha még egy éjszakát itt tölt az ólban, disznóvá változik, és hiába keresi a váltás.

Nekivágott a savóba mártott vidéknek, egy óra múlva valami kemény kopogott a bakancsa alatt, talán aszfalt, és bizonytalan fény imbolygott felé, talán reflektor. Ordított, hadonászott, a hosszú golyszit lengette, hogy minél messzebből lássa a közeledő, így is majdnem elütötte a Wartburg. Halálra rémült nő ült benne, behúzta a nyakát, egész úton nem szólt egy szót sem, némán araszoltak Jánoshalma főteréig. Szilman bohózkodott, azt mondta, visszatért az emberiségbe vetett hite, de a nő nem mosolygott és nem felelt, némán kapaszkodott a volánba. Amikor végül Szilman kikecmergett a hát-

só ülésről, és már az úttesten állva hálálkodott, és kért bocsánatot a koszért, a szagért, a Wartburg menekülőre fogta, elbújt a ködben.

Egy óra múlva már a laktanyában volt, rohant a fürdőbe, onnan vitték a fogdába. Derdák másnap kiharcolta a cella elé, azt ordította, hogy lejáratta az egységet, szégyent hozott az ezredre, és még ő is megütheti miatta a bokáját. Aztán sakálmosollyal érdeklődött, felfogta-e, mit követett el. Harci helyzetben elhagyta őrhelyét! Fegyverével feltartóztatott és irányváltoztatásra kényszerített egy civil járművet! És van-e róla tudomása, hogy a hadgyakorlatok a gyorsított eljárással ítélező hadbíróóságok hatáskörébe tartoznak?

Egy hét múlva Szilman a diósgyőri megleghengerműben robotolt. Ott várta az ítéletet – ne teljen az idő a fogdában hiába, addig is lássa valami hasznát a népköztársaság. Izzadtak ott más sorállományúak is, néhányan megjárták a sereg legmélyebb bugyrait, azt mondták, a megleghengermű szüreti bál a futkosóhoz képest, normális munka, és ugyan ki veszi észre ötven fokban, hogy őrizet alatt áll? Elolvad itt az ór is ugyanúgy. Szilman lelkiismeretesen dolgozott, betartotta a szabályokat, óránként megivott fél liter szódavizet a műhely sarkában álló „védőital” feliratú fémpalackból, egyszer rosszul lett mégis. Akkor áttették az edzőműhelybe, ahol csak negyven fok volt. Ott egy Ronyvai nevű csoportvezető keze alá került, aki megvetően végigmérte: – Maguknak az a kurva nagy büntetés, ami nekünk a napi meló? – És a légalapács-dübörgésen át beleordította Szilman fülébe kedvenc operettslágerét kissé átigazított szöveggel: „Te gennyes élet, te fostos élet!”

Három hónapig várta az ítéletet Szilman az edzőműhelyben. Akkorra diadalmazkodott az igazság: Derdák a vétkes, aki bizonyítható alkoholos befolyásoltsága következtében egyszerűen ott felejtette katonáját az ólban. A fegyveres útonállás vádját el ejtették, a büntetést az acélipari kiruccanással letöltöttnek tekintették. Alighogy kijött a megleghengerműből, le is szerelték – vegye úgy, hogy nem történt semmi.

Szeretett volna fellélegezni, de nem tudott. Mintha egész életére rávetült volna a jánosalmi mezőn düledező disznóól árnya. Mintha semmis volna a felmentés, s a különféle hatóságok visszamenőleg vernék le rajta az el nem követett vétket. Akármilyen hivatalossággal került szembe, kérvényeit hümmögés fogadta, majd elutasították. Noha a bíróság fölmentette, büntetett előéletüként kezelték mégis. Bár a hamis vádat el ejtették, ott lebegett a feje fölött, hogy egyszer a gyanú árnyéka már rávetült. Az egyetemre három nekifutásra sem vették föl, lakást szerezni nem tudott, még a nyári SZOT-üdülésekre vonatkozó kérvényeit is sorra visszadobták: a turnus betelt, próbálkozzon az utószezonban. Lehet, hogy mindez véletlen volt, különleges balszerencse, rossz csillogallás. Szilman Rezső szemében azonban logikusan összefüggő láncolatá álltak össze az események, s minden baj eredője az a deres mező volt, a sunyi, baljós köd, a büdös ól – a pokol hideg tornáca, ahová a részeges Derdák százados, az ördög cimborája lökte. Úgy érezte, végleg utat vesztett a jánosalmi mezőn, és azóta is csak körbe-körbe jár.

És most hirtelen fény hasított ebbe a fojtogató, hideg homályba. Az Úr kopaszodó angyala ingerülten szántott tollával az úrlapokon:

– Igenis kiutalom! Ki én!

Szilman – hogy esélyt adjon a sorsnak – minden második budapesti kerületben futtatott egy-egy lakáskérvényt. Hórihorgas, enyhén görnyedt alakja gyakran tűnt fel az illetékes hivatalok kopott, homályos folyosóin. Oldalt fésült, fényes fekete haját, szelíden bocsánatkérő mosolyát, vékony ujjainak feszült dobolását tucatnyi ügyintéző is-

merte: „Már megint a szívós colos? Kidobnád, Margitkám?” Szilman nem hagyta magát. Létező és mondvacsinált jogalapon próbált rést találni a rendszeren, melynek lényege – ahogyan ő látta – az volt, hogy a magafajta, egyedülálló férfi semmiképpen sem juthat önálló főbérlethez. Hiszen lakás kell a házásoknak, nagycsaládosoknak, gyermeküket egyedül nevelőknek, időseknek, fogyatékosoknak. És egyáltalán: ha valakit Szilman Rezsőnek hívnak, annak semmi esélye, annál mindenki előbbre való. De nem adta fel, rezzenetlenül iktatta a visszaérkezett kérvényeket: nem, nem és nem – elutasítva.

– Fogja – lökte elé a papírt a lakásügyi előadó. – Na, mi áll rajta?

„Határozat”, olvasta Szilman. Meg hogy „kiutalom”. A többi összefolyt előtte.

– Én nem is tudom, hogyan – habogta Szilman –, hogyan köszönjem meg...

– Sehogyan – vágta el a hálálkodást a másik, mintha csírájában akarná eltiporni a feltételezést, hogy valamiféle ellenszolgáltatásra számít, aztán a hang megenyhült: – És miből tudná megköszönni, hm? Ami a lakást illeti, nem palota, de ugye nem is arra számított? Húsz és fél négyzetméter, és csak azért tudom kiutalni, mert hivatalosan szükséglakás, de azért jobb a semminél, nem?

Szilman glóriát látott ragyogni a pilises fej fölött.

– Van vele egy kis bibi, mert be van bútorozva, de azt nemsokára árverezik, szóval úgy vigyázzon a cuccra, hogy az államé.

Az Úr angyala még hét úrlapot töltött ki – azokkal jelentkezék Szilman a különböző hatóságoknál, szerveknél. Közben beszélt szünet nélkül; hogy az előző főbérlet, bizonyos Konok Ignác nyugdíjas Ausztráliába távozott gyógykezelésre, legalábbis ezzel a szöveggel kérvényezte a távozást. Persze könnyű volt bizonyítani, hogy a nyavalyáira egyedül a világ túlvégén van gyógyszer, mert akkor kiengedik, amilyen emberséges ez a rendszer, az öreg veje orvos, itt dolgozott a szomszédos kórházban ’56-ig, akkor húzta el a csíkot, most meg kiviszi magához az öreget, „gyógykezelés”, jó vicc, ki veszi be az ilyesmit, minek egy ilyen vénségnek ausztráliai gyógykezelés? – Egyszóval – foglalta össze – megpattant a tata.

Beállt a tél, mire Szilman végigjárta a hatóságokat és szerveket, s közben háromszor is végighallgatta, hogy mivel Konok Ignác gyógykezelése a hatályos törvények értelmében három évnél tovább nem tarthat, ám távozása óta négy év telt el, a türelmi idő lejártával az eltávozás törvénytelennek minősül, következésképpen Konok Ignác nyugdíjas távollétében vagyonekobjzásra ítéltetett. Főbérlete visszazáll a kerületi tanácsra, ingóságai elárvereztetnek. Tehát a beköltözést követően az új főbérletnek el kell számolnia az immáron állami tulajdont képező bútorzattal, melyről az illetékes előadó majd leltárt készít, és intézkedik elszállításáról.

Mintha nem a hetedik kerületi Csikágó egyik legveszedelmesebb szögletének, a Kéleti pályaudvar oldalában lapuló Százház utcának egyik gangra néző odúja nyílt volna meg Szilman előtt, hanem a mennyország. Egy harmincéves férfi beláthatatlan perspektívákat ígérő, korlátatlan, húsz és fél négyzetméternyi szabadsága – egy új univerzum. Egy főbérlet.

Amikor belépett, megszédült, levegőért kapkodott. Az évek óta szellőzetlen lakásból mintha az utolsó molekulányi oxigént is kiszippantotta volna az idő. Kivágta a koszos ablakszárnyakat, a bezúduló friss, hideg levegő, a mozgás felkavarta a port.

Ágy, asztal, szék. De ettől még – noha a három ormóttan bútor darab többé-kevésbé betöltötte a tenyérnyi szobát – talán lehetett volna mozdulni, ha csak óvatosan araszolva is. Ám a maradék, szűkös teret mennyezetig épített polcrendszer foglalta el. Széles, gyalulatlan deszkaszálak futottak a falak mentén, agyonzsúfolva mind.

Szilman nem hitt a szemének. Apró szekerek, fedeles hintók, bricskák, homokfutók sorakoztak a polcokon. Megannyi játékszer. A járművek előtt fából faragott lovacskák, kettő vagy négy vagy hat. Mindegyik gondosan befogva, mindegyiken hiánytalan lószerszám, zabla, hám, istráng, a méretesebb hintók elé fogottakon cifra, sallangos szíjzat. A kocsikat vastagon fedte a por. Szilman találmokra levett egyet az állványzatról, óvatosan lefújta-porolta. Alig kétarasznyi, nyitható fedelű bricskaféleség. A tető mozgatható – a bőrrernyőt föl lehetett húzni az ülések fölé, majd leereszteni, a kerekek forogtak, a löcsök libegtek, az ajtók nyíltak. Az egyik ló almás- a másik vasderes.

Szilman nem sokat értett a kocsikhoz – röviden szólva: semmit. Guruló tárgyakkal csak a seregben került szorosabb kapcsolatba, az elátkozott, otromba Csepelekkal, melyeknek platóján töltötte katonaidejének felét. Annak is hány éve már. Most egy Trabantra vágyott, bumfordi, hússzínű 601-esre, arra sem tiszta szívből, hiszen ha megkapná, alig tudná behajtogatni magát az öklömnyi autóba, inkább csak kollegialitásból, mert munkahelyén, a Fővárosi Piacfelügyelőség irodáiban arra vágyott mindenki, és úgy érezte, nem maradhat ki. Beállt a sóhajtozók közé: egy Trabant, istenem, legalább egy Trabant! – De ennyiben ki is merült a járművek iránti vonzalma.

Amit most látott, lenyűgözte mégis. Hetvenhét hintót számolt össze, hetvenhét minden ízében kidolgozott, az utolsó kerékküllőig hitelesnek látszó, működőképes játékszer, csézát, bricskát, homokfutót, üveges hintót, hetvenhét bakot, kocsirudat, kétannyi hibátlanul nyíló ajtót, melyeken tarka nemesi címerek ragyogtak elő a por alól.

Most, hogy számba vette a talált tárgyakat, már nem a mennyek, hanem a mesék országában érezte magát. De hát nem fért – vagy a mesevilág, vagy ő. Másnap ellenőrző körútra ment a közeli Garay piacra, és néhány árustól, akiknél nem leplezett le semmi szabálytalanságot, kartondobozokat kért. Azok meg adtak szívesen, amennyit csak kellett, sőt házhoz is szállították – melyik árus ne segítene boldogan egy felügyelőségi alkalmazottnak?

Szilman bedobozolta a kocsikat, majd a házfelügyelőtől kitudta, hogy a dohos pince melyik rekesze illeti őt. Odahordta a hintókat mind, és amikor a polcrendszer is leszerelte, egyszeriben úgy érezte, tágas bálterem birtokosa lett. Ha megállt a szoba közepén, és nyújtózkodott, a keze nem ütközött a falba.

Egy hét múlva gömbölyű nő érkezett a tanácstól, és felvette a jegyzőkönyvet az ingóságokról. Ágy, asztal, szék. Egy percben sem telt.

– Egyéb? – kérdezte a töltött galamb.

– Néhány gyerekjáték – mondta Szilman. – Már levittem a pincébe. Felhozzam?

– Ugyan – legyintett a nő. – Holnapután viszik a holmit árverezni. Hacsak maga meg nem veszi, és akkor nincs a hercehurca.

Szilman még egyszer végigpillantott az ormótlan bútorokon.

– Nem én.

A töltött galamb helyeselt.

– Én se tartanám meg. Itt írja alá.

Amikor kilépett az aládúcolt gangra, lenézett az udvarra, ahol három nagykabátos kiskölyök snúrozott. Egy krétával húzott vonalat igyekeztek eltalálni félmaroknyi pillékönnyű öt- és tízfilléssel, a dobások közt fagyos ujjukat lehelgették, az egyik éppen felordított: – Nyertem! – mire a másik gyomron vágta.

– Borzalom – mondta a töltött galamb, azután hátrafordult az ajtóban ácsorgó Szilmanhoz: – Sok szerencsét az új lakáshoz! – És elment.

– Borzalom – mondta körülbelül ugyanebben az órában körülbelül tizenötezer kilométerre a Százház utcától Konok Ignác. Árnyékos tornác sarkában ült egy hintaszékben. Előre-hátra. Alig néhány centit moccant, ha a kelleténél nagyobb svungot vett, a hintaszék megnyikordult, és az öregember háta beleborzongott a kínos hangba. Igyekezett még a nyikorgás határán megfogni a nádfonatú alkalmatosságot, melynek öblébe vásott kengurubőrt terített Annus, a lánya, hogy amennyire lehet, kényelmessé tegye számára az üldögélést. De mit változtat a dolgok lényegén egy ilyen apróság, amikor negyvenkét fokot mutat a hőmérő? Ha hátrabillent, a tágas ház tornácra néző homlokzatának faburkolatát látta, a fakókékre festett, gyalult deszkákat, ha meg előre, egy villanásra feltűnt az épület sarka mögötti világ. Oldalvást az őslakók düledező fabódéi, azon túl a bozótcsoportokkal teleszórt porsivatag vöröses végtelenje, és kicsit időbb a három meztelen, lapos orrú, fekete kölyök, akik reggel óta apró kavicsokkal dobáltak célba egy lyukas pléhvödörre. A találatokat fémes kondulás jelezte, majd ujjongás követte, a pattogó, csicsergő nyelvbe néha egy-egy angol szó vegyült, noha Konok Ignác számára mindegy volt, egyformán érthetetlennek, barbárnak hallotta a bennszülöttek nyelvét meg az országét.

– Borzalom – mondta újra. Hónapok óta ezt az egyetlen szót hajtogatta. Meg kellett bolondulni tőle.

Évekkel korábban, amikor a család Ausztráliában gyökeret vert ága hírért vette, hogy Konok Ignácné Rózsika meghalt, Annus a fejébe vette, hogy hazamegy az anyja temetésére. Férje, dr. Kövecses alig tudta róla lebeszélni. Nem voltak tisztában az otthoni viszonyokkal, nem tartották a kapcsolatot sem az ausztráliai magyar hivatalossággal, sem az ötödik földrészre vetődött, különböző hullámokban érkezett emigránsokkal, így semmiféle megbízható információjuk nem volt arról, hogy '56-os távozásukra hogyan tekintenek az otthoni hatóságok, következésképpen fogalmuk sem lehetett róla, hogy ha Annus netán magyar földre teszi a lábát, nem csapdába lép-e. Dr. Kövecsesné Konok Anna, akit most Mrs. Covesnek szólítottak, ráadásul azt is úgy ejtették: „kovíz”, fejébe vette, hogy legalább az apját kihozatja. Megindult a levelek és kérvények áradata. Nemcsak a hivatalok ellenállását kellett legyőzni, az öregét is, és az utóbbi volt nehezebb.

Nem a távolság riasztotta, és nem a megszokott környezet marasztalta. Eredetileg bognármester volt, de sosem bírt megülni egy helyben, hol a történelem, hol a megélhetés kényszere taszigálta erre-arra, hol meg magától eredt útnak, mindenesetre élte java részét vándorlással töltötte, gyalog, kocsin, vasúton. Budapest, a Csikágó, a Százház utca éppúgy csak egy megálló volt a számára, mint a korábbiak – talán a megszokottnál hosszabb megálló, ennyi, semmi más. Amikor Annus kisiskolás volt – még Romániában –, és dolgozatot kellett írnia „Az én szüleim” címen, megkérte apját, mondja el, miféle ember is ő. Hogy bele lehessen írni a házi dolgozatba. Konok Ignác azt felelte: – Mint az ördögsekér. – Az mi? – kérdezte a gyerek. – Növény. Sok neve van, úgy is hívják, hogy *temondádfű*. Száraz gubanc. Kirángatja a szél, és hajtja, a gyökere a levegőben, a föld meg csak arra kell neki, hogy gurulhasson rajta. – Ezt nem tudom leírni – mondta Annus. – Nem? – kérdezte Konok Ignác. – Akkor írdál mást.

Amikor a felesége meghalt, úgy érezte: ennyi volt. A kisujját sem érdemes fölemelnie. A temetés után lezöttyent a szoba jó részét elfoglaló ágyra, lehorgasztotta fejét, és a cipőfűzőjét bámulta. Ilyen csöndet csak egyszer hallott életében, egyetlen percre, gyerekkorában, amikor egy nyári fürdőzésen elragadta a Maros, ő egy darabig kapálódzott, azután megadta magát, az örvény lerántotta, és neki rányílt a szeme a zavaros sárgászöldre, és tudta, hogy most már ilyen lesz a világ mindörökre, ilyen sárgászöld,

ilyen néma. De akkor az unokabátyja, aki kétségbeesetten kutatott utána a vízben, megtalálta, elkapta a csuklóját, és az utolsó pillanatban a felszínre cibálta. Feledhetetlen csönd volt odalent, de csak egy percig tartott. Ez viszont nem szűnt egyetlen pillanatra sem. És csönd volt akkor is, amikor az ablak alatt bontógépekkel törték az utcát valami csőrepedés miatt.

Konok Ignác ült, nézett maga elé, a jólelkű szomszédasszony etette, néha betakarta, néha ráförmedt, hogy mosdjon meg. A levelek meg csak jöttek Ausztráliából, hetente egy, olykor kettő, azokat is a szomszédasszony bontotta és olvasta fel. Annus végtelen síkságokról írt, tágas tájról, ami igazán apukának való, mert ördögszekeret kerget rajta a szél, meg arról, hogy megvan mindenük, tehát apukának is meglenne mindene.

Az öreg nem moccan, de a szomszédasszony a lelkére beszélt, szívós volt, mint a pióca, noszogatta unos-untalan. Végül mégiscsak összeszedte magát. Beadta a kérvényeket – és simán megkapta az engedélyt.

Egyetlen kizárólagos indult a repülőterre. Bekopogott a szomszédasszonyhoz elköszönni, az pedig megígérte, hogy vigyáz a lakásra. – A kulcs? – kérdezte. – Jó helyen van – felelte az öreg, és a zsebére csapott. Azután kilépett a házból, megindult a Thököly út felé, megállt a sarkon, a rácsos csatornanyílás fölött, és beleejtette a kulcsot.

A lánya Sydneyben várta a repülőtéren, tizennyolc éve most látta először; átölelte, az orrát a ráncokból előserkenő borostához dörgölte, és azt mondta: – Semmit sem változott, apuka. – Az öreg majdnem azt felelte: „Te viszont igen”, de lenyelte, és inkább megkérdezte: – Na, hol az a ház?

– Egy kicsit odébb.

Felültek egy másik gépre, repültek még három órát, azután átszálltak a vidéki reptér előtt várakozó Land Rover terepjáróba, és zötyögtek még ötöt. Átvágtak a láthatárig nyúló, vörhenyes porsivatagon, az ötórás út alatt összesen három kocsi jött szembe, három pótkocsis óriáskamion, ám a vidék nem volt sem élettelen, sem moccsatlan: a forró, bozótos síkságon rőt porfelhőket kavart a szél, és ezerszámra hajtotta a szárazon zörgő ördögszekeret.

– Nem mondtam, apuka?

Végül tábla tűnt fel az útszélen, sárga pléh, rajta félméteres betűk: TIBOONDA.

– Itt vagyunk, apuka.

Nyugat-Ausztráliában terpeszkedett ez a település, ha egyáltalán annak lehet nevezni, a Gibson-sivatagban, mely talán felfedezőjéről, talán első szomszár halt áldozatáról kapta a nevét. Az egyforma, romladozó faházikók halmazát egy kiböngészhetetlen nevű törzsi terület központjaként jelölte a térkép. Erre a vidékre gyűjtötte az állam a vadászterületekről elűzött és egy időben merész vadászból menekülő vaddá alakított őslakosok maradék törzseit. Maroknyi törzsecskék voltak ezek, valójában inkább nagycsaládok. A vadembervadászatokat követő, szálanommal és némi lelkifurdalással elegendő kormányzati jó szándék házakat építtetett a túlélőknek, melyeket az őslakók nem tudtak és nem is akartak használni. Inkább a szabadban háltak, a szobákban kevéske vagyontárgyukat őrizték. Idővel az állam vezetése úgy döntött, most már annyira embernek számítanak, hogy orvos is jár nekik. A szétszórt törzsi központokban házat emeltek a leendő orvosnak, minden igényt kielégítő, tágas szolgálati lakást – csak nem volt, aki beköltözzék.

Dr. Kövecses megérkezése után évekig küzdött az ausztrál hatóságokkal diplomája elfogadtatásáért. Az olyasfajta érvek és a hozzájuk kapcsolódó iratok, igazolások, hogy Budapesten osztályvezető főorvos volt, hogy fiatal kora ellenére országos hírű nőgyógyásznak számított, és tucatnyi közleménye jelent meg az Orvosi Hetilapban, sem

Új-Dél-Wales, sem Queensland államok orvoskamarájának szívét nem lágyították meg. Dr. Kövecses megérkezése után négy évvel még mindig egy sydneyi közkórház műtőslégényeként kereste az emigránsok igen vékonyan vajazott kenyerét, noha többet tudott azoknál, akiknek keze alá tolta az előaltatott betegeket, s olykor felszisszent a balfogások láttán, amivel csak tovább nehezítette amúgy sem könnyű helyzetét. Már-már felhagyott a reménnyel, és Annussal együtt újra az atlaszt böngészte, mint '56 karácsonyán, a magyar határ menti osztrák menekülttáborban. Vissza Európába? Vagy tovább? Szingapúr? Fülöp-szigetek? Új-Zéland? Le a térképről? Ekkor érkezett a megkésett válasz a már-már elfeledett kérvényre Nyugat-Ausztráliából, melynek egészségügyi hatóságai a törzsi területeken kialakult nyomasztó orvoshiány hatására megértőbbnek bizonyultak az eddigre dr. Coves-zé asszimilált dr. Kövecsszel szemben, mint a többiek.

Az ajánlat világos volt: ha elfogadja a törzsi központban kínált állást, munkája mellett elvégezhet egy hároméves kiegészítő tanfolyamot a Nyugat-Ausztráliai Állami Egyetemen, miáltal ismét diplomás orvosnak tekintheti magát. És mivel munkahelye közel ezer kilométerre fekszik az egyetemtől, kap egy betegszállításra is alkalmas szolgálati repülőgépet.

Annus még ott tartott, hogy „te jó isten, csak nem fogsz nekem állandóan röpködni?”, amikor férje már be is fejezte a csomagolást.

Tiboondában szinte állandóan fújt a szél. De látszatja nem volt, nem enyhítette a decemberi nappalok őrjítő forróságát, és nem oszlatta el a júliusi télesteken nagy ritkán a sivatagra ereszkedő ködöt sem.

Dr. Kövecses repülővel járt az egyetemre. Elvégezte, lediplomázott újra, rákapott a kis kétfedelű masinára, azzal járt a törzsi terület végvidékeire. Tulajdonképpen körzeti orvos volt, körzete hosszában ötszáz, keresztben háromszáz kilométer, alig nagyobb Magyarországnál. Néha napokig nem került haza. Annus egyedül volt, és úgy érezte, lassanként megtébolyodik, ha nem beszélhet valakivel.

– Ugye milyen szép, apuka?

Konok Ignác a vörös végtelent nézte a kopott kék ház tornácáról. A lépcsőfeljárónál lassan gyülekeztek a közeli bódék lakói. Ritkán járt erre idegen, jól megnéztek maguknak minden jövevényt. Ahogy ezt a görbe, inas, csontos, nagy orrú fehér embert is, aki bozontos ősz szemöldöke alól vizslatta őket, és furcsálkodott. A bódék lakói feketék voltak, alacsonyak, arcuk, orruk széles, lapos, a hajuk kemény, göndör; egyesek ágyékkötőt hordtak, mások rövidnadrágot, az asszonyok félmeztelenül jártak, a férfiak tarka pálcákat viseltek orrcimpájukban, a fejükön viszont baseballsapkát.

– Hát ezek? – kérdezte Konok Ignác.

– A szomszédaink – mondta Annus.

– Jó napot – biccentett feléjük az öreg.

A szomszédok széles mosollyal bólogattak, oly szaporán és hevesen, hogy egyikük fejéről leesett a baseballsapka.

Kezdetben az öreg jól viselte a tiboondai életet. Tett-vett a ház körül, örült, hogy talált néhány használható szerszámot, másokat pedig meghozatott a vejével a törzsi terület ellátására szolgáló távoli raktárból. Megjavítgatta a tornác oszlopait, sőt egy közeli őslakosvityilló földre lógó deszkáit is a helyükre ütötte. A ház gazdája érdeklődve figyelte a nagy orrú fehér ember buzgalmát, bár sok értelmét nem látta. Konok Ignác hamarosan ráébredt, hogy nincs is.

Vándor volt a csontja velejéig, akkor is, ha hosszabb időre, néha évekre, évtizedek-

re megállapodott itt-ott, mondjuk a Csikágóban vagy Tiboondában. Vándor volt, mindig útra kész, vérében a kíváncsiság a mindig ideiglenes táborhely és lakói iránt.

Megkérdezte a lányát, miféle járművet használnak az őslakók.

- Hogyhogy? Autót, buszt, repülőt. Mint mi.
- De a sajátjuk. Amit a fehér emberek előtt használtak. Kocsi vagy szekér.
- Gyalog járnak.
- A nagyobb terhekhez kell a kocsi.
- Nincs nagyobb terhük. És nincs igavonó állatuk.
- Akkor maguk húzzák.
- Legyen erős, apuka. Nem találták föl a kereket.

Konok Ignác elveszítette érdeklődését az őslakók iránt.

De kirándulni még szeretett. Hétvégén Annus elvitte erre-arra – Konok Ignác egy darabig élvezte a tágasságot és a szabadon száguldó szelet. Azután már nem. Egyszer a veje elvitte a kis kétfedelű gépen egy tóhoz, vagyis a helyéhez. Időszakos tó volt, mely csak az esőzésekkel telik meg vízzel, csak hogy már évek óta nem esett. A száraz tó csupán hosszúkás horpadás a sivatagban, a medret semmi nem különböztette meg a parttól, mindkettő ritka bozotos, vörös, poros. Így azután csak a neve tetszett. Úgy hívták: Lake Disappointment.

– Csalódás-tó – fordította Annus.

Talán a repülőgépes kirándulást követően mondta az öreg először: – Borzalom.

Azután egyre gyakrabban mondta, és idővel már semmi mást nem lehetett hallani tőle.

– Megőrülök az apádtól – mondta dr. Kövecses, és felült a repülőgépére. Azt mondta, valami baj van vele, szerelőhöz kell vinni, eltart a dolog néhány napig. Egyre ritkábban jött haza.

– Ne csinálja ezt, apuka. Megbolondulok – kérte Annus.

Konok Ignác csak ingott a nádfonatú hintaszéken, ha hátralendült, a fakókék deszkafalat látta, ha előre, akkor a düledező fabódékat, a poros, vörös végtelent meg a három meztelen, kavicsdobáló kölyköt és a céltáblául szolgáló lyukas pléhvödrot: – Borzalom.

*

Új világ nyílt Szilman Rezső előtt: csalogató, ígéretes, melyben már lehetséges és érdemes, sőt talán kötelező kihúzott derékkal, emelt fővel járni. Újra bajuszt növesztett – két vége a száj vonala alá konyult. Kifestette és két-három hónap alatt berendezte otthonát.

Nők tűntek föl a láthatáron, nők, akik eddig levegőnek nézték. A Piacfelügyelőség titkárnői szinte versengtek, hogy felszaladhasanak hozzá – egyszerre mindről kiderült, hogy gyakran jár arrafelé –, és lakberendezési tanácsokat adhasanak. Noha a környék nem nyerte meg tetszésüket – csoda lett volna, ha valakinek megdobbán a szíve a Százház utca láttán –, hanem a lakás! Azt mondták: helyes. Édes. Aranyos. Sőt, Kinga, aki a frissáru-osztályon dolgozott, s akinek hosszú, egyenes haja szinte befödte az íróasztalt, és rendszerint a földre sodorta róla a számlákat, még azt is megkocskáztatta: cuki. És maradt. Előbb egy délutánra, majd némi ügyetlenül mímelt szabódás után éjszakára. Reggel Szilman az ablakból nézte, amint távolodik a csorba járdán, és hajának mézszőkéje szinte fölfényezi az unottan hámló falakat. Úgy érezte: most jó. Ennél többet nem adhat az élet. Mintha ez a mézszín ragyogás oszlatta volna el végleg a jánoshalmi mező savós ködének maradékát.

Néhány hét múlva, amikor a kusza fogú, olajos bőrű, alacsony emberke becsöngedett, Kinga nyitott ajtót, de már ment is, késésben volt. A jövevény benyomult, és bármilyen apró volt, handabandázása szinte teljesen kitöltötte a lakást. Szilman félig öltözötten szedelődzködött. Nem vette jó néven a támadást, de első gondolata az volt, hogy talán még mindig a lakásosztályról nyaggatják, így azután nem engedte szabadjára ingerültségét.

Az olajos bőrű raccsolva hadart, izgágán, zavarosan, háromszor is nekihuzakodott, mire Szilman megértette, mit akar.

Tulajdonképpen Konok Ignácot keresi. Persze nem őt, tudja jól, hogy disszidált, ahogyan mondani szokás, de ronda szó, istenem. Hanem a hagyatékát, mármint nem úgy, mert tudja, hogy él, tartsa meg az isten jó erőben, egészségben, hanem amit itt hagyott. Ha ugyan. Ő ugyanis a Bábszínházból jött. Ahol nyugdíjasként Konok Ignác is dolgozott, a bábkészítőműhelyben, a famunkán, az asztalosoknál, vagyis mindenütt, mert aranykezű ember volt. Ő faragta a teljes János vitézt, az kérem nem gyerekjáték, majdnem háromszáz báb szerepel az előadásban, tessék csak belegondolni, huszárok, zsványok, hajó, griffmadár, sárkány, tessék egyszer eljönni, egyetlen szavába kerül, jegy a pénztárban, nem akárki a Konok Ignác. Ő csinálta a Hány Jánost, az is megvan kétszáz figura. És micsoda! Pont erről lenne szó, a Hány Jánosról. Mert amikor előlép az obsitos, és eléneklei, hogy „Felszántom a császár udvarát, belévetem hazám búbját”, akkor a színen megjelenik a császár hintaja, jobb hátul be, bal hátul ki, erre Hány folytatja, hogy „Hadd tudja meg császár felsége, mi terem a magyar szívébe”, akkor ugye bal elöl be, középen megáll, és a versszak végén takkra nyílik az ajtó, kiszáll a császár, korona, palást satöbbi, de nem őrá van szó, hanem a hintóról. Kicsi volt, de hibátlan. Három ember mozgatta a háttérből. Hat fából faragott fekete báblovacska húzta, de a feje mindegyiknek más, a lószerszám tökéletes, minden szíj meg rojt a helyén, a hintó kerekei forogtak, mint a parancsolat, a tengely fordult, az ajtó nyílt. Az oldallára meg fel volt festve a Habsburg-címer, nemcsak a sas két feje látszott, hanem minden egyes karma is. Na, így dolgozott a Konok Ignác.

Szilman indult volna, de az olajos bőrű nem hagyta annyiban, dőlt belőle a szó, szinte falhoz szegte, sarokba szorította.

Az öreg is tudta ám, hogy ez a hintó kivételes, szinte sajnálta, hogy odaadta a színháznak, jó vicc, nem odaadta, hanem a színháznak készítette, ugye, megrendelésre, na mindegy, nekiállt, hogy csinál egy másikat, mondjuk tartalékba, persze nem másolatot, arra nem állt rá a keze, minden lovat másmilyenre faragott, de a lényeg a lényeg: a tartalékot hazahozta.

Elhallgatott, és várakozón nézett Szilman Rezsőre.

– Nem tud hola véletlenül? – raccsolta reménykedve. – Nem hagyta itt az öheg?

Szilman tuszkolta volna kifelé a bőbeszédű emberkét, már-már odavetette volna, hogy maradt itt egy vagonra való kiskocsi, majd holnap lemegy a pincébe, felhoz néhányat, lehet választani, de most mennie kell, elkésik, ám hirtelen óvatossá lett, talán megérezte valamit. És azt kérdezte:

– Mi történt a hintóval? Eltört?

– Amit a Konok Ignác csinál, az nem töhik. – És beszélt tovább, sóhajtozva, nyögdeselve. Ugyanis csak mostanában derült ki a baj. Elég régóta nem játszották a Hány Jánost, de kitűzték újra, végül is repertoárdarab, az a dolga, hogy menjen, ő az ügyelő, azelőtt dramaturg volt, de kitűrták a helyéről, hogy állítólag túl vonalas, kénytelen volt szakmát váltani, aljas fúrás, ilyen is csak nálunk fordulhat elő, de hagyjuk, ez egy má-

sik történet. Egyszóval számba vette a bábokat, kellékeket, ahogyan ilyenkor szokás, és... nincs meg a hintó. Az igazgató nyomozást rendelt el, nem jutott semmire, azután jött a rendőrség, na, azok nem voltak szívbjajosak, faggatóztak, kutakodtak, fenyegették, öt perc alatt kiderült, hogy az egyik díszítő a ludas. Eladta a hintót. Egy amerikás magyarnak, aki a Gellértben lakik. Kétezer dollárért.

– Két... – Szilmannak elakadt a szava.

– Ja. Dolláh. Ki gondolta volna, mi?

És sopánkodott tovább: igaz, hogy megcsípték az amerikást, valami bogaras fickó, gyűjtő vagy ilyesmi, azt mondja, már feladta a kiskocsit postán Kaliforniába, hajón megy, valahol az óceánon van éppen, most huzakodnak a rendőrséggel, hogy ez bűncselekmény-e vagy sem, de rajta ez nem segít. Holnapután előadás, ki van tűzve, minden jegy eladva, és nincsen hintó, ráadásul egy díszítővel kevesebb, mert azt ugye elcsapták rögtön.

– Szóval a másik... amit szóhakozásból csinált az öheg... hogy nem hagyta-e itt vetetlenül?

– Nem – mondta Szilman Rezső.

– Nem hagyott itt semmit?

– Ágyat, asztalt, széket. De azt elárverezték.

Két nap múlva, szombat délután elvitte a bátyja kislányát a Bábszínházba, és megnézte a Hány Jánost.

Amikor a vitéz obsitos előlépett, és azt énekelte, „Felszántom a császár udvarát, belevetem hazám búbját”, megjelent a bábcászár, jobb hátul be, bal hátul ki, Hány folytatta, „Hadd tudja meg császár felsége, mi terem a magyar szívébe”, mire a császár bal elöl be, középen megállt, ragyogott rajta az aranykorona, csillámlott az aranszálás palást, és azt mondta: „De szépen dalolsz, fiam!”

A gyerekek tapsoltak, újrátak, nem hiányzott a hintó senkinek.

Szilman hazavitte a kislányt, és elment a Gellértbe. Három amerikai lakott a szállodában, Mr. Doe, Mrs. O’Ryan és Mr. Pongor. Utóbbi éppen a gyógyfürdőben időzött. Szilmannak hirtelen fürödhetnékje támadt – bérelt egy úszónadrágot, és az öltöző felé indult.

Este együtt vacsorázott Mr. Pongorral a Gellért éttermében. Törékeny ember volt, ősz, nem éppen fiatal. A bal szeme üveg, ám a jobbal olyan kutatóan, már-már kötekedően bámult mindenkire, mintha pótolni akarná elveszett szemének erejét, s igyekeznék elhíttetni, hogy ezzel az eggyel is vesékbe lát. Úgy faggatta Szilmant, mintha rendőrőrszobán ülnének, nem étteremben. Tudni akart mindent erről a langaléta, gyors pillantású, simulékony, fekete bajszos fiatalemberről, aki igen körmönfontan fogalmaz, viselkedése a túlzott óvatosság és a rosszul leplezett mohóság különös keveréke, és azt sejteti, hogy tudna még szerezni a Bábszínházból vásárolt játék hintóhoz hasonlókát.

Mr. Pongor csak annyit árult el magáról, hogy még a háború előtt ment külföldre, nem Magyarországról, hanem Romániából, bejárta a fél világot, és most éppen amerikai, de semmi sem örök. Hogy mivel foglalkozik? „Biznisz”. Sőt: „biznic”. Erős akcentussal beszélt, kereste a szavakat, és odavetőleg megjegyezte, hogy nem magyar az anyanyelve. Sőt tulajdonképpen egyáltalán nincs anyanyelve. Tiszta haszon. Két tucat nyelven beszél, és egyikhez sincs a kellenél több köze – így jobban megy a biznic.

A kiskocsik nagyon érdekelték. Szilman nem fedte föl a kártyáit. Nem szívesen látta volna a félszeműt a Százház utcában, az meg azt mondta, hogy a szálloda sem az

igazi most, hogy a rendőrség zaklatja, ráadásul teljesen jogtalanul, hiszen nem műtárgyról van szó, csupán modellről, gyerekjátékról, hát akkor? A Margitszigetre beszéltek meg a találkozót, a szökőkút mellett, a szabadban, nincs ebben semmi titkos.

Szilman fölhozta a pincéből Konok Ignác hagyatékának egy részét, letisztogatta a kocsikat, lovacskákat, taláalomra kiválasztott hármat, és egy sportszatyorban kivitte a szigetre. Mr. Pongor el volt bűvölve. A két hintó és a cséza oldalán egy-egy címer. A félszemű nehézkes kiejtéssel sorolta a címereket birtokló nemesi famíliákat: Kubinyi, Berzeviczy, Tahy. Azután megjegyezte, hogy mindhárom nemzetség felső-magyarországi, és feddően kérdezte: – Erdélyi nincs?

Szilman nemhogy a választ nem tudta, a kérdést sem értette. Fogalma sem volt a címerekről, törzsökös famíliákról, a nemesi múlt tökéletesen hidegen hagyta. Azután lassanként derengeni kezdett valami a félszemű megjegyzéseiből. Ha nem állt is össze a kép, de megsejtette, miről van szó, és mi a tét. Mr. Pongor valamiféle külföldre szakadt, jog- és birtokfosztott arisztokrata családok világszövetségével állt kapcsolatban. És úgy tűnt, e szövetség tagjai akár komoly összegeket is áldoznak elillant dicsőségük relikviáiért. Mr. Pongor e családok rég megsemmisült nagyúri hintainak pontos mását vélte felfedezni Konok Ignác munkáiban. Óvatosan faggatózott a kiskocsik készítőjéről – tudhatott valamit az öregről. Szilman hallgatott, nem árulta el, hogyan jutott kincseihez, várta az ajánlatot. Megrendítő ajánlat volt. Szilman mégsem mondott rögtön igent, a Piacfelügyelőség jó iskola volt, ő pedig jó diák, tudta, hogy alku nélkül nem ember az ember, és alkudott, és nemhiába. Majdnem kétszeresére srófolta az árat. Megsaccolni sem merete, mennyit kaphat Mr. Pongor a hintókért, ha ennyit fizet értük.

Már a zsebében volt a pénz, az összehengergetett zöld bankók szinte égtek a bőrét a szöveten át, és a félszemű már éppen megragadta a sportszatyor fülét, amikor Szilman nem bírta féken tartani értetlenségét és kíváncsiságát: – Tulajdonképpen miért?

A félszemű dűnnyögött valamit, hogy ez itten a sorozatgyártott szemét világa, a fröccsöntött műanyagoké, meg hogy csak az egyedi tárgyaknak van értékük, a kézi munka megfizethetetlen – azután legyintett: – Majd megtanulja te is, Mr. Szilman, mikor már lesz késő.

Mielőtt elindult volna a sportszatyorral a margitszigeti Casino felé, megjegyezte, hogy kéthavonként jön Magyarországra, és mindig a Gellértben száll meg. És ha netán újabb kiskocsik kerülnének elő...

Otthon Szilman kitergette a padlóra a zöld bankjegyeket. Dollárba borult a szoba. Újra meg újra átszámolta a húszasokat, ötveneseket, százasokat, újra meg újra a fejét rázta, nem, ez lehetetlen, és kezdte a számolást előlről.

Amikor kopogtak az ajtón, keze-lába elszibbadt a rémülettől, összekapkodta a pénzt, és begyömöszölte egy szűk nyakú vázába, amit Kingától kapott ajándékba. Biztos volt benne, hogy rendőr áll a gangon. A szomszédasszony volt. Egy képeslapot tartott a kezében: – Nézze csak, írt a Konok bácsi!

A lap közepén vízszintes vonal, fölötte fakó, üres ég, alatta vörhenyes, üres síkság. A hátán tarka bélyegek kengurukkal és koalákkal, egy lila pecséten a cím, meg öreges, szálkás betűk, két kurta szó: „Üdvözlet Tiboondából”.

*

Előre-hátra lengett a hintaszék a tornácon, évek óta előre-hátra. Konok Ignác előtt képek peregték a deszkafalon, mint valami szabadtéri moziban, régiek, homályosak, repedezettek. A dicsőszentmártoni műhely, ahol tanonckodott. Noha tulajdonképpen

bognárnak adták, a tágas szín – már-már csarnok – nem csupán bognárműhely volt, hanem valóságos kocsigyár, javítottak és készítettek ott mindent, ami keréken gurult, és nem motor hajtotta, megfordult a féltucatnyi mester és kétannyi segéd keze alatt taliga, parasztszekér, hintó. Hamar kiderült, hogy Konok Ignácnak aranyból van a keze, más két év alatt lett tanoncból segéd, neki egy is elég volt hozzá, és még csak kamaszodott, amikor már olyan munkákat bízta rá, amilyeneket tapasztalt mesterekre szokás. Megjárta a színt fél Erdély minden nevezetesebb ló vontta járműve, az úri hintók közt akadt másfél száz éves is, olyan, aminek egyetlen darabja sem volt már eredeti, szálkáról szálkára kicserélték az idők során. Konok Ignác nemcsak értette a munkáját, hanem szerette is, és nemegyszer bent aludt a színben valamelyik bricska lószőrrel tömött ülésén. A kisujjában volt az abroncshajlítás, a keréktalpszerkesztés, készített és javított mindenféle járműhöz mindenféle alkatrészt, rakoncát, lajtorját, saroglyát és löcsgúzszt, faragott kőrisfából kerékagyat, szilfából küllőt, és szagról megérezte, ha a beszállítók hamisítják a kocsikenőcsöt, és mésszappan helyett olcsó súlypátot csempésznek bele. Az ebédszünetekben új formájú, szokatlan szerkezeteket vetett papírra, mint aki nem vette észre, hogy a hintók és szekerek fölött eljárt az idő, és a tulajdonos többé nem homokfutón, hanem automobilon érkezik a gyárba.

A rajzait büszkén mutogatta fűnek-fának.

– No – mondta a hatkerékű szekér tervére a munkavezető. – Nono. – Nem tudni, mondott volna-e egyebet is, mert az udvaron üvöltés harsant; egy kétbalkezes, vékonydongájú tanoncgyerek rosszul szorította a présbe a hosszú deszkát, melyből idővel egy homokfutó sárhányóját hajlították volna. A deszka elszabadult, visszavágott, fejbe találta a gyereket, odacsődült mindenki. Dőlt az arcából a vér, és üvöltött, mint aki halálán van. A bal szeme odalett. Amikor úgy-ahogy felgyógyult, és munkára jelentkezett, még a műhelyből is elküldték volna némi bánatpénzzel, mert a munkavezetőnek az volt a meggyőződése, hogy jó bognár csak térlátással lehet az ember, azért adott az úr az embernek két szemet, hogy térlátása legyen. Ki is dobták volna, ha Konok meg nem szánja a szerencsétlent. Meggyőzte a munkavezetőt: rendes segédet farag belőle így is. Kinövi magát a nyomorult, majd meglátja, hiszen akinek fogytéka van, kétszer úgy igyekszik, mint más. A gyerek hosszan hálálkodott: nem is tudja, mi lett volna vele, ha Konok Ignác meg nem segíti. Félig román volt, félig szász, a magyart úgy törte, hogy hallgatni is rossz, és elsírta, hogy ő a családban az egyetlen kereső, a többiek nála is nyavalyásabbak. Leste Konok Ignác minden szavát. Ugrott egy szemöldökrándításra. Rendes bognár mégsem lett belőle, csak igyekvő kontár. Vagy a munkavezetőnek volt igaza, vagy egyszerűen csak kétbalkezesnek született a kis csenevész.

– Borzalom – mondta az öreg.

– Megbolondulok magától, apuka – felelte Annus.

Pedig ezúttal nem a sivatagra értette Konok Ignác, hanem a következő képre. A ploesti-i vasúti járműjavítóra. Ott már a román impérium idején dolgozott, miután a dicsőszentmártoni kocsigyárra ráfűjt a történelem, s ahány mester, segéd vagy tanonc volt benne, annyifelé repült. A tulajdonost Magyarországra, a félszemű balfácánt a tengerentúlra röpítette a szél, bár a munkavezető fogadást ajánlott, hogy amilyen ügyefogyott a kölyök, útközben beleesik az óceánba, és megfullad. Konok Ignác a küllőkkel kapcsolatos szaktudását a mozdonykerekek javításánál kamatoztatta. Valóban borzalmas hely volt. Bele kellett süketülni a keréksajtó meg a gyűrűhengerlő állandó dübörgésébe. És a gépzajnál már csak a járműjavító melletti barakkosor volt rosszabb, melynek egyik földes szobájában szülte neki Rózsika Győzőt, aki Victorra változtatta

a nevét, és húsz éve, amikor utoljára hallott róla, Constantinában ült sikkasztásért, aztán Gézát, aki egy évet élt és végül Annust, aki most itt sertepertél a Gibson-sivatagban a tornácon. Konok nem bírta a folytonos gépdörejt és a folytonos gyereksírást, fűtőnek állt, azután mozdonyvezető lett, és a következő másfél évtizedet vonatokon töltötte, folytonosan úton. Voltak évek, amikor Rózsika kihozta a gyerekeket az állomásra, hogy legalább addig lássák az apjukat, amíg a mozdony vizet vesz.

Vonatok vonultak a kék deszkafalon, pöfögő gőzösök és végtelen sínek. Konok átvonatozta a háborút, katonákat szállított, németet, románt, magyart, végül oroszot; hadianyagot és foglyot, és Auschwitz felé döcögő halálvonatot is – noha ő csak utóbb tudta meg, mi volt a végállomás, mert a mozdonyt a határon lecsérték. Ekkor éppen a Magyar Államvasutak alkalmazottja volt. Azután ismét a Román Államvasutaké. Zakattolt, zötyögött, döcögött, vitt utast, szenet, talpfát, embert, olajat, sódert, harckocsit, foglyot és foglyot újra, mert azt mindig kellett, és ő vezette a nemzetközi személyt, amivel Annus Budapestre utazott, hogy meghúzza magát Rózsika egy távoli rokonánál Alsórákoson, albérletben, kosztos diáklányként, amíg elvégzi az egészségügyi szakközépiskolát. Annus a Keletiben kiszállt a másodosztályról, előregyalogolt a szerelvény mentén a mozdonyig, és ott elbúcsúzott az apjától.

Ezt követően csak nyaranta látta, azután meg az esküvőjén, amikor hozzámment a nyári kórházi gyakorlaton meghódított fiatal orvoshoz, aki néhány nap eltéréssel vette kézhez a diplomát meg a házasságlevelet.

Dr. Kövecses már a nőgyógyászati osztály helyettes vezetője volt a Csikágó közepén terpeszkedő kórházban, mire befolyása addig terjedt, hogy – elunván az állandó nyüzást – megpróbált lakást szerezni felesége szüleinek a helyi tanácsnál. Palotát éppen séggel nem ígértek neki. Azt kérdezték, megfelelne-e a Százház utca. Rózsika berzenkedett, de Konok Ignác nem bánta. Végül is ott volt a Keleti egy karnyújtásnyira, akár azt is képzelhette, hogy majd egy éjjel, ha álmatlanul forgolódik az udvarról beáramló dohszagban, felöltözik, kilopószik a házból, balra fordul a Murányi utcán, a Versey utcán jobbra, onnan már csak egy ugrás az indulási csarnok, felkapaszkodik az első mozdonyra, és megy tovább. Moccannia sem kellett, az illúzió elég volt. Csak az állandó helyszűke ne nyomasztotta volna. A kucorgás. A húsz és fél négyzetméter.

– Borzalom.

– Miért csinálja ezt velem, apuka?

Már csak egy kép vetült a falra, a legszebb, a műhely. Mert hát nem lehetett elviselni sem a körömnői lakást, sem a Román Államvasutak Budapestre postázott körömfeketényi nyugdíját. Munka kellett. A tágas műhely nyugalmat sugárzott és derűt – talán, mert az első feladat a Misimókus megkopott, lejátszott figuráinak felújítása volt. Még hozzá sem kezdett, amikor olajos bőrű, izgága kis ember sietett a gyalupadhoz, azt raccsolta, hogy ő a Bábszínház dramaturgja, és szeretné megkérni Konok kartársat, hogy a felújítás során fektessen a korábbinál nagyobb hangsúlyt a mókusok farkának színére. Az átlagmókusok farka, ugye, vörös, de a főhősé fekete. Ennek fontos dramaturgiai funkciója van. – Éhti kahtáhsam? – förmedt Konok Ignácra. – Misimókust a fahka teszi deviáns individualistává!

– Fekete lesz, mint a szurok – ígérte az öreg.

Szerette az asztalosműhelyt, a terem valamiképpen a dicsőszentmártoni színre emlékeztette, talán a forgács, a ragasztó szaga tette, talán az állandó kísértés, hogy ne menjen haza, inkább heveredjen le az egyik gyalupadra, és aludjon ott, akár valaha a bricskák lószőrrel tömött ülésén.

Ez a két dolog volt a legszebb az egészben, a szín meg a műhely. A kettő közti majd ötven év, a vándorlás, zakatolás mintha csak arra szolgált volna, hogy eljusson innen oda, az egyiktől a másikig. És Konok Ignác magától értetődően kapcsolta össze a kettőt, amikor a Hány János figuráit készítvén a Zetéssy család hintájának pontos mását szerkesztette meg a bábcászár számára, természetesen a Habsburg-sast festve a Zetéssy-címer helyére. Ez volt a mestermunkája a dicsőszentmártoni színben: újjávarázsolta a tönkrement járművet, felújította minden küllőjét, lemezét, szegecsét. Erre kapta a mesterlevelét. Azután nézhette a művét éveket, mert a megrendelőnek nem volt pénze, és a műhelytulajdonos ottfogta a hintót az adósság fejében. Az udvaron állt, nagy melegben alatta hűsöltek a mesterek, végül a kocsigyárral együtt tűnt el a föld színéről.

A kétfejű sással álcázott, gőgösen pöffeszkedő, födeles, üveges Zetéssy-hintónak csodájára járt az egész Bábszínház. Konok Ignác nekifogott a következőnek. A Csomaközyek hintaja kisebb volt, egyszerűbb, de kecses és ízléses. Annak idején ez is megfordult a keze alatt, ezen csak kereket cserélt. És sorra jött a többi – mind, amit javított, amivel találkozott, amit látott. Újraéledt keze alatt a dicsőszentmártoni kocsigyár, eleven és kihalt családok hétköznapi és ünnepi hintái, könnyű homokfutók és bricskák, Bethlen-, Wesselényi-, Kemény-, Kabos-, Bagossy-címerek. És amikor kifogyott az ismerős járművekből, elment a könyvtárba, hetekig búvárkodott, képeket gyűjtött és adatokat, azután folytatta a sort, és elkészültek a Kubinyi-, Berzeviczy-, Tahy-, Becsky-, Semsey-, Zichy-hintók, és még és még és még. Hibátlan volt mind a hetvenhét.

– Ne menjünk el kirándulni, apuka? – kérdezte Annus. – Mielőtt mind megőrülünk a nyikorgásától.

*

Szilman kivette a nyári szabadságát, egy hétre a Balatonra vitte az aranyhajú Kingát. Füreden laktak a szállodában, esténként a legdrágább éttermekbe jártak, éjszakánként a mulatókba, költek, ahogyan csak a hetvenes évek engedték, és a „nur für dollar” táblák sem állták útjukat. Kinga egyszer óvatosan érdeklődött, hogy mindez miből, és Szilman éppoly óvatosan azt felelte: örökölt. Az utolsó este a Csopak felé ringatózó Helka nevű sétahajón egy üveg pezsgő után Kinga megkérdezte a férfit, nem jutott-e még eszébe, hogy feleségül kellene vennie őt, és Szilman azt felelte, de, eszébe jutott, csak elhessegette a gondolatot. Hazafelé már külön vonattal utaztak.

Otthon Szilman fellajstromozta a címereket, beleásta magát a heraldikába, kitanulta, hogy mi a pajzs, mező, harántosztás, sisak, mit jelképeznek a mesteralakok, a főnix, a griff, az unikornis, és hogy az olyan címereken, ahol a mesteralak ragadozásra nyújtja mellső lábait, a jobb mancs mindig feljebb van, mint a bal.

Listát készített arról, melyik játék hintó eredetije melyik famíliáé lehetett, utánajárt e családok történetének, tudta, mikor és milyen körülmények közt szerezték nemeségüket, hány ágra bomlottak, melyik ütközetben kinek a zászlaja alatt véreztek, kapták vagy vették a rangjukat, ott voltak-e Mohácsnál, kurucnak vagy labancnak álltak-e, kihaltak vagy elevenek, tudott róluk hasznost és haszontalant – mindent, amit a Széchényi Könyvtár oklevéltára tudni engedett.

A következő négy hintócskát már fölülnyes szakismereteinek birtokában szállította ősszel a Gellértbe. És tovább srófolta az árat.

– Ne feszítse túl a húrt – intette Mr. Pongor, míg átnyújtotta a gumival összefogott zöld bankjegyhengert. És újra érdeklődött: van-e valami hír Konok Ignácról.

– Talán nem is él már – mondta Szilman.

– Talán – felelte Mr. Pongor, és lehunyta ép szemét, a másik, az üveg nyitva maradt, és Szilmanra meredt.

Maradt még játék hintó a pincében bőszéggel. Éppen hetven. Szilman osztott-szorított, tervet készített.

A Százház utcát meg akarta tartani mindenképpen, mert úgy érezte, a hintóknak ott a helyük, és nem is tudná észrevétlenül átszállítani őket máshová. De tágasabb lakhelyre vágyott, ahol a mézhajú Kinga utóda, az apródfrizurás, szagérzékeny Emma is jól érzi magát, aki nem bírta elviselni az udvarról éjszakánként bezúduló dohos levegőt.

– Szeretne továbblépni, mi? – kérdezte a lakáshivatali előadó, aki időközben tovább kopaszodott, de egyéb érdemleges változás nem történt; mintha azóta, hogy Szilman utoljára ott járt, ki nem tette volna lábát a szűk irodából. – Hát nem sok jóval kecsegtethetem.

Szilman egy borítékot tett az asztalra.

– Csak nem képzeli – háborodott fel az Úr angyala, Szilman egykori jótévője –, csak nem képzeli, hogy én...?

– Dehogyan képelem – szabadkozott Szilman, és tenyerével lefedte a borítékot. Rövid csönd támadt, óvatosan folytatta, és míg beszélt, centiről centire haladva lehúzta kezét a borítékról: – Nem vagyok én nagyravágyó. És nem szeretnék messzire menni. Csak itt a környéken valamit... például a Bethlen és a Damjanich utca sarkán...

– Az a Zichy-ház – mondta az előadó. – Az egyetlen igazi palota a Csikágóban. Lehetetlen.

Szilman rátenyerelt a borítéokra.

– Sajnálom – mondta az Úr angyala –, akkor is lehetetlen. Viszont a Bethlen tér... ott éppen üresedés van. Kettő is. Igazán szép ház.

– Hányas szám? – kérdezte Szilman.

Csodálatos évek következtek. Pontosan három. Szilman kéthavonta eljárt a Gellért-be, átadott három-négy gondosan letisztogatott játék hintót, mindannyiszor megemlítette, hogy egyre nagyobb nehézségek árán jut hozzájuk, és elszántan hallgatott a beszerzési forrásról. Mr. Pongor mindannyiszor megdicsérte az árut, és változatlanul titokban tartotta, hogy kinek és mennyiért adja tovább. Az ár egy szűk sávon belül ingadozott, de az összeg mesés volt.

A szagérzékeny Emmát az őzikepillantású, ám pénzügyekben vadászkutya-szimatú Kata követte. Olykor nem egyedül laktak Szilman szívében, ám nem tudtak egymásról, így azután békében megfértek egymással.

Szilman még mindig a Piacfelügyelőségen dolgozott, s ott szerzett terepismerete aranyat ért.

Kisebbségi standokkal kezdte a piacokon. Azután a vásárcsarnokokban folytatta, bódék, tenyérnyi üzletek bérleti jogával. Terjeszkedett szüntelenül, Budapesten és vidéken. A piacok melletti italmérések, presszók, éttermek következtek. Hálót szőtt, akár valami fölöttébb kreatív pók. Vigyáznia kellett, hogy szerteágazó tulajdonjogai szemet ne szúrjanak az egyenlőség illúzióját ápolgató hatóságoknak, s ő vigyázott is – a Piacfelügyelőség két legjobb ügyvédje haladt előtte, bozótvágyó késsel nyitottak utat a jog dzsungelében.

A hetvenes évek szacharinos, citrompótlós műtéja lefolyt a történelem csatornáján, és a láthatáron feltűntek a nyögvenyelős nyolcvanas évek. Egy távoli, fölfoghatatlan háborúval köszöntöttek be: a Vörös Hadsereg, mely saját tervezésű golyószórójával örökre beírta magát Szilman emlékezetébe, egy Kabul melletti hegyszoros kopár

hágóin vértett valami beláthatatlan cél érdekében, és a nyugati világ valami szintén beláthatatlan oknál fogva igen rossz néven vette ezt. Itthon azonban öröndetes, újszerű törvények léptek életbe: ettől kezdve Szilman annyi tulajdont szerezhetett, amennyit csak akart – és ő akart. Kéthavonta szállította a hintókat, és a nyereséget nyomban befektette. Birodalom formálódott a keze alatt, mely koszlott bódékból, szakadt standokból állt, de akkor is: birodalom volt. Közel ötven üzlet és elárúsítóhely fölött rendelkezett, és kéttucatnyi piac menti kispizskost mondhatott a magáénak. Ha megszerzett egy újat, nyomban meglátogatta. Legújabb szerzeményét vette birtokba éppen – egy alagsori kocsmát, melyet főleg a Garay piac rakodói látogattak –, amikor feltűnt neki a csapos. A söntéspultnak támaszkodott, vakaródzott – a puffedt arc, a vizes szempár ismerős.

– Derdák – mondta Szilman.

– Mi van? – böfentett a volt százados, akinek évekkal azelőtt intett búcsút a néphadsereg.

– Álljon egyenesen, ha velem beszél.

Derdák fölfortyant volna, ám a pultnál pizsmogó pincér sűgött neki valamit. Nehézkesen kihúzta magát: – Igenis.

– Maga itt lopja a napot, amikor szövetségeseink Kabul kapuinál állnak?! Ott volna a helye!

– Hogyan, kérem? – A vizes szempár erőlködve hunyorgott. A volt százados egyik lábáról a másikra állt.

Az új tulajdonos átvette a leltárt, néhány szót váltott a felügyelőségi ügyvéddel, és már távozóban volt, felfelé lépkedett a pincehelyiség lépcsőin, amikor az elhízott csapos hitetlenkedve, tétován utánaszólt: – Szilman?

Ő meg visszafordult a lépcsőről.

– Aztán megbecsülje magát, Derdák. Ne legyen magára panasz. Értve?

– Igenis.

*

– Rendben, ezt még megpróbáljuk, azután elég – mondta dr. Kövecses.

– Hogyhogy elég? – kérdezte Annus. – Mi az, hogy elég? Akkor is az apám!

A Land Rover negyedik órája zötyögött a Gibson-sivatagban. A repülőgép szerelőnél volt, azért fanyalodtak a terepjáróra. Az öreg hátul ült, a vörös síkságot bámulta, és néha elmormogta, amit szokott.

Dr. Kövecses meg a felesége szórakozni vitte a közelinek számító városkába. Úgy hívták, Bundanyabba. Éppolyan taszító hely volt, mint a neve. Dr. Kövecses és a felesége járt itt már tiboondai tartózkodásuk kezdetén, amikor még élt bennük a felfedezésvágy, de nem nyerte meg tetszésüket. A környező volfrám- és mangánbányákban alkalmazott szálás, testes férfiak jártak ide hétvégeken lazítani. A néhány keresztutcából álló városka sörszagú kanmuriktól és mulatók ricsajától volt hangos, peremén tánccos szórakozóhelynek álcázott bordélyházak virágoztak, noha az állam rendőrségének erkölcsrendészeti alosztálya több embert foglalkoztatott, mint a gyilkossági csoport. Igazán nem dr. Kövecses és Annus ízlése szerint való hely, mégis azt remélték, hogy a zaj, a sokadalom, a fények talán kimoccantják Konok Ignácot egyre sötétebb, áthatolhatatlanabb magányából, talán kicsiholnak belőle néhány szót, mást, mint amit az utóbbi időben folyton hajtogatott.

Egy viszonylag csöndes söröző előtt parkolták le a Land Rovert, megittak egy-egy pohár Miners' sört – ezen a vidéken mindent a bányászokról neveztek el, és persze a

sör sem volt kivétel. Az öreg szemében visszatükröződtek a mennyezetről függő sárgaréz karbidlámpák lángocskái, és mintha elmosolyodott volna.

A szomszédos Miners' Clubban folytatták – itt már állt a bál, pedig még le sem szállt az este, éppen csak alkonyodott. Gépzene dübörgött, a fal mellett félkarú rablók álltak, és Annus épp ezért gondolta, hogy Konok Ignácnak talán tetszenék a hely – a félkarú rabló jó szórakozásnak ígérkezett. Maroknyi aprópénzt nyomott az öreg kezébe, megmutatta, hogyan kell használni az egyszerű, bár tulajdonképpen becsaphatatlan és legyőzhetetlen pénzzabáló masinát. Dr. Kövecses átvágott a hangos, sörgőzben pácolódó tömegben, elküzdötte magát a pultig, és egy-egy újabb pohárral tért vissza családjához. Mire visszaérkezett, az öreg már hátat fordított a félkarú rablónak – a Miners' Club közepén zajló eseményeknek szentelte figyelmét.

A tágas színre, már-már csarnokra emlékeztető, olajos hajópadlóval burkolt teremben, melynek végét látni sem lehetett a tömegetől, valami szerencsejáték-féleség folyt. Olyan egyszerű, hogy a szemlélő el sem hitte, s figyelmesen végignézett két-három menetet, hogy megbizonyosodjék, nincs-e benne valami ravaszság, rejtett csavar – tényleg olyan primitív, mint amilyennek látszik? Tényleg olyan volt. Ehhez képest a snúrozás ügyességi sport, a snóbliparti szellemi bravúr.

Ovális alakzatban guggoltak, térdeltek a játékosok, a cejgnadrágos, bakancsos, kockás inges volfrám- és mangánbányászok, pénzt raktak maguk elé a padlóra, gyűrött bankjegyeket, egyet vagy ötöt vagy sokat. A Miners' Club csaposa elegáns zakót viselt, inkább látszott krupiének, mint kocsmai alkalmazottnak. Ő vezette a játékot. Rámutatott egy kívüállóra, aki nem tett pénzt a padlóra, és három simára esztergált kerek acélkorongot nyomott a kezébe. Az egyik oldaluk feketére lakkozva, a másik tisztán, fémesen fénylett. A játékosok térdeltükben felmutatták ujjjaikat: egyet, kettőt vagy hármat, aki mindkét kezét felemelte, nullára fogadott. A kiválasztott feldobta a korongokat, azok a hajópadlóra koppantak. Az számított, hány tallér ér földet fekete lapjával fölfelé. Egyik sem, vagy egy vagy kettő vagy mindhárom. Az eredményt üvöltés fogadta, felerészben dühödt, felerészben diadalmas. Aki eltalálta, nyert. Aki nem, az veszített. Az utóbbiak pénzét a csapos beszedte, majd egyenlő arányban elosztotta az előbbieik közt. Ennyi volt az egész.

Konok Ignác Annus kezébe nyomta a félkarú rablóra kapott maroknyi aprót, és a földre mutatott. Hogy tegye a padlóra.

– Ugyan, apuka, csak nem gondolja, hogy én, hogy mi...

Konok Ignác visszavette a pénzt, megpróbált leguggolni, de fájdalom nyilallt a derekába.

– Jó-jó, apuka, hagyja csak.

Annus a padlóra tette a maroknyi aprót, a csapos megállt fölötte, a fejét rázta, apróval nem lehet, gyorsan beváltotta, Annus hitetlenkedve nézte a gyűrött, sörben ázott bankjegyeket az olajos padlón, és nem hitte, hogy ott térdel fölöttük, és várja, mikor röppennek a korongok a magasba.

– Azért mindennek van határa – mondta dr. Kövecses, a Csikágó valahai vezető nőgyógyásza, a tiboondai törzsi körzet orvosa –, mindennek! – Hátravonult fél pohár sörével a falhoz, a félkarú rablóhoz; e pillanatban annak a társaságát is kevésbé szégyellte, mint feleségéét és apósáét.

A dobó nekikészült, Konok Ignác megkocogtatta lánya vállát, és jelezte, hányat mutasson. Kettőt. Annus kettőt mutatott. Nyertek.

– Aranykeze van, apuka – mondta Annus, kászálódott volna; Konok Ignác nem engedte.

Nyolcszor egymás után nyert Annus. Mocskos bankók gyűltek előtte a hajópadlón, a háta mögött meg egyre részegebb és ingerültebb bányászok. Nem szerették, ha valaki túl sokszor nyer, és nem tetszett nekik az sem, hogy ő az egyetlen nő a teremben.

– Menjünk innen, apuka – sűgta Annus. – Menjünk már.

A háttérből előkerült dr. Kövecses, szinte vibrált az idegességtől. – Szórakozni hoztuk apukát, nem bankot robbantani. Indulás.

De nem indultak. Az elegáns csapos Konok Ignácra bökött. Ő volt a kívülálló, a kiválasztott, neki kellett a levegőbe hajítania a tallérok. Az öreg megmarkolta a három fémlapot, és középre állt. Körötte hosszan elnyúló ovális alakzatban a játékosok a magasba nyújtották kezüket, számokat mutattak. Csak Annus nem emelte a kezét. Nem volt, aki sűgjon, megböködjje a vállát és jelezze, hogy mit mutasson. A kör szélén térdelt, kérdőn, szorongva bámult az apjára.

– Három – mondta félhangosan Konok Ignác. Egy éve először ejtett ki a száján mást, mint hogy „borzalom”.

– Mi van? – nézett rá érdeklődve a játékvezető, azután legyintett, nyilván fohászkozik az öreg valami barbár nyelven.

– Három.

Konok Ignác feldobta a korongokat. Üvöltés, ezúttal több volt a hangzavarban a győzelmi márnál a düh. Három fekete lap bámult a mennyezetre.

Annus előtt veszedelmesen nagyra nőtt a pénzkupac.

Az öreg megtántorodott.

– Valami baj van, apuka?

Annus egy kendőbe gyömösölte a pénzt, összefogta a négy sarkát – felmérni sem tudta, mennyi lehet benne. Dr. Kövecses sietve tessékelt a kocsi hátsó ülésére szokatlanul sápadt apósát, majdhogy be nem lökte. Ráüvöltött a feleségére, amikor az megállt, hogy fölvegyen egy földre hullott bankjegyet.

A Land Rover a sivatag felé vágta.

– Ezt mind maga nyerte, apuka! Legalább tízezer! – sikkantotta Annus, és hátralendítette a tömött kendőt, az kibomlott, a bankjegyek kiszóródtak, szinte elborították az öreget, aki oldalvást feküdt a hátsó ülésen. – Valami baj van, apuka?

– Van bizony – mondta dr. Kövecses. – Egy kicsike.

Hátuk mögött részeg üvöltözés, reflektorok gyúltak, kocsik eredtek a nyomukba.

A Land Rover eszelősen táncolt a köveken, de bírta, mintha vasból lettek volna a kezei. Félóra múlva elmaradt mögüük mindenki. Sosem derült ki, mit akartak, elég volt a sejtélem, hogy semmi jót. Már csak a Land Rover fényszórói hintáztak a Gibson-sivatag sötétjében.

– Jól van, apuka?

Dr. Kövecses a földre terített pokrócon vizsgálta az apósát. Tett egy félkört a kocsival, hogy a reflektorok jobban megvilágítsák az öreget.

– Szóljon már valamit, apuka! Ne játssza ezt! Hagyja abba! Ha meghal, megbolondulok maga nélkül. – Annus a szemét törölgette, és közben fölszedett néhány bankjegyet – a vörös porba hulltak a hátsó ülésről.

Dr. Kövecses az öreg szívét hallgatta.

– Csinálj valamit! Azért vagy orvos!

– Azért tudom, hogy nem tudok mit csinálni.

Annus megfogta az apja vállát: – Legalább mondjon valamit, apuka! Legalább azt, hogy „borzalom”!

De Konok Ignác nem mondott semmit. Értetlenül bámult az égre, és föntről éppoly értetlenül bámult vissza rá a Dél Keresztje.

Szél támadt, ördögszekerek surrogtak elő a sötétből, az egyik átgurult az öregem.

*

Tíz hintó maradt a Százház utcában. Mr. Pongor jelezte: nem tudja, mikor jön legközelebb. És azt se, jön-e még egyáltalán. Öreg ő már ehhez, és ha még egyáltalán repülőre ül, inkább olyan vidékre megy, ahol komolyabb üzletek kínálóznak. A Közel-Kélet, az igen. Aki ott megveti a lábát, az nem játékszerekkel kereskedik. Meg azután... pillanatnyilag nem áll valami jól. Kézpénzzel meg egyenesen sehogy.

A Gellért egyik szobájában ültek, Szilman azt hitte, trükkről van szó, így akarja lenyomni az árat a félszemű, de azután rájött: nem. Eddig Mr. Pongor erőlködött, hogy minél gyorsabban és minél többet vihessen a kocsikákból – ahogyan ő nevezte Konok Ignác életművét –, most Szilman igyekezett megszabadulni a maradéktól.

Végül Mr. Pongor azt mondta, van egy ajánlata. Igazán úri. Kézpénz helyett áru. Hatalmas mennyiség, teljes teherautó-rakomány. Nem rejti véka alá, a nyakán maradt, nem tud vele mit kezdeni, meg el is unta. Akár át is adhatná nyomban, csak hogy Bécsben van, viszont itt a teljes árulista, az egész paksaméta plusz a termékleírások. Na? Játékok. Modellek. Vegyes anyag. Az egyik fele kisautó, eredeti Matchbox meg hongkongi másolat, de csak a vérbeli gyűjtők tudják, mi a különbség. Az összes létező Renault-, Fiat-, Ford-, Volvo-modell nyolcvan évre visszamenőleg. Mercedes, Buick, Saab, Bentley, teljes spektrum, az ilyesmitől megőrül mindenki, egyáltalán nem csak a kis-kölykök. A másik fele még jobb. Katonai modellek. Összeragaszthatók. Miniatúr műanyagdarabkák, japán precizitás, mellékelve a ragasztó, felnyalható matricák meg a festék. Teljes második világháborús széria, főleg tank és repülő, bónusznak néhány torpedóromboló. Tigris, T-34-es, Abrams- és Churchill-tankok, ami csak szem-szájnak ingere. Messerschmitt, japán Zéró, orosz JAK-vadász, amerikai B-17, a fene tudja még, mi minden. Na?

– Aztán mit csinállok vele? – kérdezte Szilman.

– Találja ki.

Az üzlet megkötött. Mr. Pongor két nagy bőröndbe rakta a kocsikákat. Szám szerint kilencet. Az utolsót Szilman nem adta. Azt mondta, megtartja emlékébe. A félszemű belement. Átadta a rakomány iratait és hozzá néhány tippet, telefonszámot, nevet, hogyan lehetne áthozatni a határon. Végül azt mondta:

– Tetszeni fogja. Pont az a fröccsöntve szar, amit maguk szeretnek annyira.

Búcsúzáskor Szilman elmondta, hogy kikereste a könyvtárban az összes címet, és pontosan tudja, melyik hintó eredetije kié volt. De az utolsó címet nem találta sehoh. Annak az egyszerű, két fehér ló vontatta kis bricskának az ajtaján piroslik, amit megtartott magának. A többihez képest egyszerű rajzolat, vörös pajzs, rajta arany színű andráskereszt és alatta kék szalagon rövid latin jelmondat: „Cur non?”

Mr. Pongor elgondolkodott, azután vállat vont. Fogalma sincs. És mit jelent a „Cur non?”

– Azt jelenti: „Miért ne?”

– Ez jó – mondta a félszemű. – Jujj de jó.

Végezetül tett még egy kísérletet: tényleg nem tudja Szilman, mi történt Konok Ignáccal? Mert ő ismerte. Nagy ember volt. És a nagy emberek nem tűnnek el nyomtalanul.

Szilman habozott, azután kitartott az eddigiek mellett. Fogalma sincs.

Mr. Pongor kikísérte, kezét ráztak. És mielőtt becsukta volna az ajtót, a félszemű még egyszer azt mondta: – Cur non? Nagyon jó.

Hetven üzletben terítette az árut Szilman Rezső. Trafikban, vegyesboltban, háztartási üzletben Soprontól Záhonyig, Salgótarjától Barcsig. Dőlt a pénz. Túladott a piaci bodegákon, és üzletláncot szervezett. A jövedelmet újabb modellekbe fektette, majd különleges importengedélyeket szerzett, és míg a magyarok többsége még mindig csak elvétele juthatott Nyugatra, ő könnyedén megtalálta a rést a rendszer foszladozó szövetén, és hetente röpiút árubeszerző utakra. Azután licencet vásárolt, fröccsöntő gépeket szerzett, és ő gyártatta a modelleket. Cegléden Tigris és T-34-est, Barcsen Messerschmittet és JAK-vadászt, Kiskorpadon pedig apró katonákat, az angol 8. hadsereg tüzéreit, a Wehrmacht ejtőernyőseit meg a II. Ukrán Front lövészeit. De az ember túl macerás, az alkalmazottak nem jól túrték a lassú babramunkát, az emberkéik nem hozták a pénzt, hanem vitték, és Kiskorpad befuccsolt.

Tizenkilenc önálló üzlettel és két épülőfélben lévő áruházzal köszöntött rá az új évtized. A szabadság fagyos szele, mely az örömujjongást követően jégvirágokat varázsolt az ablakokra, őt nem érintette – volt mivel takarózni.

A kerületi lakáshivatal előtt álló sort nem állta végig, magától értetődően ment a sor elejére, és meg sem hallotta, hogy a háta mögött felháborodott zúgolódás támad.

Az Úr angyala teljesen megkopaszodott. A vastag borítékra nézett, és azt kérdezte: – Még mindig a Zichy-ház?

– Igen.

– Mondja, miért akar a Csikágóban maradni? Miért nem Buda? A hegyek.

– Nem szeretem a jó levegőt – mondta Szilman. – Szóval?

– A Zichy-ház egyelőre csupa főbérlet, de éppen eladják a lakóknak, nyilván lesz, aki nem tudja megvenni, és akkor lesz üresedés.

– Erre gondoltam én is.

– A gróf valaha az elsőn lakott. Hatalmas lakosztálya volt. Most őt leválasztott lakás.

– Tudom.

– Azt is, hogy melyiket szeretné?

– Mindet.

Az Úr angyala elképedt és fölháborodott ennyi indolencia láttán.

– Azt nem lehet.

– Cur non?

– Hogyan?

– Miért ne?

A kopasz, ráncos, citromarcú férfi elgondolkodva nézett előbb Szilmanra, azután a borítékra. Talán fontolóra vette az egyszerű, mégis alapvető kérdést: van-e még olyasmi, amit nem lehet?

– Rendbe hoznám a lakosztályt – biztatta Szilman. – Meg az egész házat. Olyan lenne, mint újkorában.

– Talán apránként – mondta az Úr angyala óvatosan. – Először csak egyet.

– Rendben – mondta Szilman. – De azt az egyet most rögtön.

Fél év múlva övé volt mind az öt lakás. Kőművesek sürögtek az első emeleten, hogy újra egybenyissák a valahai lakosztály termeit és olyan körülményeket biztosítsanak Szilmannak, amilyenek közt valaha a Zichyek éltek.

A gyakorlatias Dóra, aki csak nemrégiben követte Katát, figyelmeztette, milyen kel-

lemetlen lesz majd esténként az alattuk lakók ricsaja. Szilman köszönte az előrelátást, és ellenállhatatlan ajánlatot tett két földszinti lakónak. Még nem tudta, mit kezd a szűk lakásokkal, de a nyugalom mindent megér. Dóra örült, hogy ilyen hatással van a fér-fira, és nem sejtette, hogy még az építkezés befejezése előtt felváltja őt Viola.

Időközben megnyílt a két áruház, és elkezdődött két újabb alapozása. Maguktól mentek a dolgok.

A Százház utcai lakás még megvolt, nem lakta senki. Az aprócska szoba közepén az asztal, rajta az utolsó játék hintó a két fehér lóval meg a vörös pajzsos, arany szín and-ráskeresztes címerrel és a kétszavas jelmondat. Szilman havonta egyszer időt szakított rá, hogy felkeresse. Ilyenkor mindig ámulatot keltett a Százház utcában a legújabb sötétkék Saab-limousin. Arrafelé még nem láttak ilyet, így azt sem tudhatták, mennyivel többbe kerül egy átlagos Mercedesnél.

Váltott néhány szót a szomszédasszonnyal, kiszellőztette a lakást, lefújta a hintót, megnézte a tükör keretébe tűzött fakult képeslapot, mely hosszú évekkal ezelőtt érkezett Konok Ignáctól, és el is olvasta mindannyiszor: „Üdvözet Tiboondából”. Üldögélt egy negyedórát, és távozott.

A kőművesmunka elkészült a Damjanich és a Bethlen utca sarkán, de a festés-mázolás-parkettázás hátravolt még. Dóra távozott, emlékül elvitte a háromnegyedes rókabundát, amit búcsúzóul kisajtolt Szilmanból, de Violával még csak az első randevú zajlott le az Intercontinental bárjában. Ekkor bukkant föl a láthatáron Malajzia. Nem csupán igen kedvező importfeltételek csillantak meg a távolban, hanem a komolyabb együttműködés esélye is, hiszen ami Kiskorpádon befuccsolt, az Malajziában még virágozhat. Gyorsan kellett dönteni.

Szilman telefonon rendelte a repülőjegyet, pattogva diktálta az útvonalat, a határ-időket, majd amikor befejezte és a vonal túlvégén az alkalmazott rutinszerűen megkérdezte: – Parancsol még valamit? – szinte gondolkodás nélkül, határozott-parancsolón felelte: – Igen. Visszafelé Ausztrálián át jövök.

– Elég nagy kitérő – hümmögött az alkalmazott.

A repülőtérré menet elkanyarodott a Százház utca felé. Váltott néhány szót a szomszédasszonnyal, kiszellőztette a lakást, lefújta a játék hintót. Majd óvatosan beemelte egy puha bőrtáskába. Mellé tette a kifakult képeslapot is. Üldögélni nem maradt ideje.

A Saabot a repülőtéren hagyta, egy fölkéből telefonált Violának, biztosította, hogy egész úton csak rá fog gondolni, azután felült a gépre, és azon nyomban elaludt – csak így bírta ki a repülőutakat. Háromszor szállt át Kuala Lumpurig. Két napig tárgyalt amerikai típusú felhőkarcolók légkondicionált irodáiban, jegyzetelt, alkudozott, számolt, szerződött, és úgy érezte, megérte. Utána aludt még egy sort Sydneyig, majd tovább szunyókált Perthig, végül egy Warburton nevű nyugat-ausztráliai városkáig. Az utazás, az alvás, a váltakozó időzónák összezavarták, elvesztette időérzékét, tétován nyomogatta a gombokat digitális óráján, míg a kijelzőn meg nem jelent: 1992. július 12. Vasárnap.

Innen csak bérelt géppel mehetett tovább.

Széles vállú, bőrdzsekis pilótával tárgyalt a repülőtér melletti parkolóban.

– Tiboonda – bólogatott a pilóta. – Meddig marad?

– Nem sokáig.

– Mert ha ott kell aludni, más az árfekvés.

– Nem kell – mondta Szilman.

A régimódi, kétfedelű gép döcögve szállt fel, Szilman igyekezett úrrá lenni gyomra kavargásán, és tudta, ezúttal semmi esélye arra, hogy végigaludja az utat.

A pilóta sem engedte volna.

– Aaron! – bömbölte bemutatkozásként a fülkében, amely egyáltalán nem tompította a légszűrő fűlsiketítő zaját. – Az apám lengyel volt! Hát maga?

– Az enyém nem! – ordított vissza Szilman.

– Mit?!

– Mondom, az én apám nem volt lengyel!

A visszaautásítás azonban vagy célt tévesztett, vagy nem volt elég határozott, mert Aaron egész úton ordított, és nem zavarta, hogy nem kap választ.

Alacsonyan szálltak a vörös síkság fölött, Szilmannak az volt a benyomása, hogy nem haladnak gyorsabban egy autónál. A sűrű csíkot követték, mely nyílegyenesen vágott át a satnya bozóttal telepettyegtetett sivatagon, feltehetőleg autóút volt, noha autót nem láttak rajta.

Aaron a törzsi területekről ordította. Hogy errefelé csak vademberek laknak, vagyis hát őslakosok, mert most már így kell hívni őket, egy kicsit tud a nyelvükön, na nem nagy ügy, néhány szó az egész; meg hogy ilyenkor télen elég kellemes az idő, de nyáron meg kell veszni a hőségtől, vannak telek, hogy egyetlen csepp sem esik, de most szerencsére fog, legalábbis azt jósolták a jövő hétre, olyankor köd is van, és néhány napig nem szabad repülni, de hát a bolondnak is megéri, mert ha itt a köd, akkor itt az eső, és akkor lesz víz a folyókban meg a tavakban, mert amúgy kiszáradnak, mint az ott – és egy távoli sűrű foltra mutatott. Viszont ha megtelik, olyan, mint az álom.

Apró bódék tűntek fel a síkságon, meg egy jókora ház.

– Tiboonda! – örvendezett Aaron, szűk félkört tett a géppel, és letette a ház előtt. A kis kétfedelű zökkent egyet, majd elegánsan a tornác elé kanyarodott, mintha autóval érkeznének a vendégek.

Szilman kitámolygott a szűk fülkéből, a puha bőrtáska fülébe kapaszkodott, mintha attól remélné támogatást. Ingott vele a vörös táj. Fúj a szél, ördögszekerek gurultak a pusztaságban.

A masszív, emeletes ház kimagaslott az asztalsima lapályból, és a kissé távolabb dűledező őslakoskalyibákhoz képest mesebeli kék várkastélynak tűnt. Szilman néhány tétova lépést tett a széles lépcsőfelfjárón, a deszkák megnyikordultak cipője alatt, azután megállt az üres tornácon. Nem volt hova továbbmenni: az ablakokon zárt zsalugáter, az ajtón széles falap, életnek semmi nyoma.

Visszafordult. A lépcső aljában már ott állt a törzsi központ teljes lakossága, felnőttek és gyerekek. Szedett-vedett, talán segélycsomagokban érkezett ruházat fityegett rajtuk a langyos télben – a pálcákkal ékített orrú, alacsony termetű férfiaknak térdéig ért a New York-i Óriások kosárlabdacsapatának sárga atlétatrikója, melyen a csapat sztárjainak neve feketéltet.

Aaron nyomban feltalálta magát, szóba elegyedett egy kosárlabdatrikójához baseballsapkát is viselő, göndör férfival, aki afféle szószólónak látszott. A társalgás a csivitelő hangok zivatarába vegyülő angol szavakból és széles kézmozdulatok sokaságából állt.

– Azt mondja, hogy dr. Coves meg a felesége már három télrel ezelőtt elrepült, azóta nincs orvosuk, és azt kérdezi, maga-e az új orvos, én pedig megmondtam, hogy nem, mert csak egy napra jött, erre azt kérdezte, hogy mi járatban van.

Aaron és mellette félkörben a széles, fekete arcok érdeklődően, várakozón fordultak a tornácon bőrtáskájaiba kapaszkodó Szilman felé.

– Egy öregembert keresek. A doktor rokonát.

Aaron fordított, a szószóló értőn bólogatott, majd intett, és megindult, az őslakók hosszan elnyúló sorban követték a hosszú kosarasatlétákban botladozva, néhányan felcsippentették a trikók alját, és úgy festettek, mintha finom hölgyek kelnének át az útkat álló tócsán, fodros szoknyájuk szegélyét óva. Mögöttük Aaron lépkedett, majd utánuk eredt Szilman is.

A ház mögött derékmagas vaskereszt állt. Tövében a sír vörös kőhalom.

A szószóló csivített, Aaron levette a sapkáját, és fordított.

– Itt lakik az öregember.

Szilman tétován álldogált a kőhalom előtt. Nem lepte meg, amit látott, tulajdonképpen erre számított, most mégsem tudta, mihez fogjon. Az őslakók beszélgettek, csivíteltek, a megilletődöttség legkisebb jele sem látszott rajtuk.

– Tudja, szerintük pont fordítva vannak a dolgok – mondta Aaron. – Hogy aki meghal, az éppenséggel megszületik. Mert az élet odaát van, és ez, amit mi életnek mondunk, csak álom.

A szószóló előlépett.

– Azt mondja, nagyon szeretik az öregembert. Az elején sokat segített nekik. Aztán megbetegedett, akkor csak ült a tornácon, a végén meg feküdt, és amikor megszületett, a doktorék eltemették, és egy hónap múlva már mentek is, az rossz volt nagyon. De az öreget szeretik, jó ember.

A szél erősödött, ördögszekerek zörögtek a kalyibák közt.

– Nono – morogta Aaron.

Szilman habozott, azután a földre tette a puha bőrtáskát, és kiemelte az utolsó játék hintót a két fehér lovackával meg a vörös pajzsos, arany andráskeresztes címerrel.

– Az anyját – mondta Aaron. – Ez igen.

Szilman óvatosan a kőhalomra helyezte a játék hintót. Az őslakosok körbeállták, le-guggoltak, úgy vizsgálgatták, az egyik négykézlábra állt, és arasznyi távolságról nézegette a kerekeket, a lovakat, centiről centire, aprólékosan. A szószóló széles mosollyal csicssergett.

– Azt mondja, hogy az öregember biztosan nagyon örül neki. Meg hogy ők majd vigyáznak rá.

– Köszönöm – mondta Szilman.

– Meg azt kérdezi, hogy mit mondott az öregember. Mert állandóan egy szót hajtogatott, de senki sem értette. Valahogy úgy hangzott: „borzalom”.

– Borzalom?

A szószóló boldogan bólogatott.

– Vagy inkább: borzalom?

A szószóló rajongva helyeselt.

– Hát ha az utóbbi, akkor... – Szilman eltűnődött. – Olyasmit jelent, hogy... rossz. Nagyon rossz. Nem jó itt.

Aaron fordított, a szószóló megint bólogatott és örvendezett.

– Hát persze hogy nem jó itt – tolmácsolta Aaron. – Azért született meg. De most már jó helyen van, és most már biztosan nem mondja.

Szilman megigazgatta a hintót a kereszt tövében.

– Tényleg itt akarja hagyni? – álmélkodott Aaron. – Ők nem nyúlnak hozzá, az biztos, de hát a szél meg a nap. Tönkremegy hamar. Itt hagyja tényleg?

– Ajándék – mondta Szilman.

– Ajándék?

– Vagyis... tartozás.

A láthatár elhomályosult, Aaron gyanakodva lesett a távolba.

– Menni kéne.

A menet megindult vissza, a ház elé. Szilman még maradt egy kicsit, megigazított néhány követ a síron, és elvett egy nagyobbacsát a hintó oldaláról, amely elfödte a címer feliratát: „Cur non?”

Mire a géphez értek, leszállt a köd. Egyik pillanatról a másikra burkolta be a sivatagot, és Aaron ingerülten téblábolt a pilótafülke mellett.

– A francba. Csak a jövő hétre jelezték.

– Majd eloszlik – mondta Szilman.

– Ez nem. Előfordul, hogy évekig nem száll le, de ha leszállt, akkor marad.

– Mégis meddig?

– Van, hogy egy hétig.

A köd percről percre sűrűsödött. Ördögsekerek surrogtak elő a fehér homályból, majd elmerültek ismét.

A szószóló feketéllett elő a fehérségből, és csivogott valamit.

– Azt mondja, maradjunk.

– Este indul a gépem.

– Ki akar maradni? – vont vállat Aaron. – Semmi vész, felszállunk. Itt nincs mibe beleütközni. Két-háromszáz méternyi vatta, fölötte ragyog a nap. Warburtonben nincs köd, de ha mégis, akkor lehoznak rádióirányítással.

A légcsvavar felpörgött, nekifutottak a síkságnak. A gép gyorsulva zötyögött a kerekek alá kerülő kisebb köveken, a köd az ablakra tapadt, egy-egy szembeszaladó ördögsekér villant eléjük.

Szilman megborzongott; a köd. Éppoly vizes, hideg és reménytelen volt, mint az a másik a jánoshalmi a mezőn, éppoly gonosz, sunyi és fenyegető... de az utolsó zökkenés magához térítette. A gép könnyedén fölemelkedett.

A légcsvavar elszántan szabdalta a savót.

Éppen csak elszakadtak a földtől, amikor a propeller keltette légörvény szívóhatása hirtelen fejrántott a síkságról néhány szembeszaladó ördögsekeret, hármat legalább, a száraz, gubancos, levéltelen és gyökértelen temondádfű a légcsvavarhoz csapódott, az pedig nyomban miszlikbe aprította a jókora növénycsomókat.

– Kurva élet! – ordította rémülten a pilóta.

De a gép emelkedett, a dugattyúk dolgoztak, mintha nem történt volna semmi.

– Megúsztuk – sóhajtott Aaron.

Még ki sem mondta, a motor akadozni kezdett.

– Kurva élet. Beszívta mégis.

Kétszáz méteren lehettek, a köd még nem ritkult, a motor küszködött, a pilóta kapkodott, gombokat nyomkodott, újra indított, és megint és még egyszer, de hiába. A motor hördült egy utolsót, a légcsvavar nem moccant többet.

A kétfedelű gép vízszintesen siklott, némán lebegett. Aaron a kormányt rángatta, azután abbagyta, és csak bámult a hideg fehérségbe.

Vékony hangon kérdezte: – Hát repülni tud-e?

Szilman tátogott, alig tudta kipréselni a szavakat összeszűkülő torkán: – Miért ne?

A gép orra lassan a földnek fordult.

Csend volt, olyan, amelyet Szilman nem hallott soha még, csak Konok Ignác a Maros fenekén.